

Učni načrt

UMETNOST GIBA

Umetniška gimnazija, dramsko-gledališka smer

Obvezni strokovni predmet (280 ur)

UČNI NAČRT

UMETNOST GIBA

Gimnazija; umetniška gimnazija, dramsko-gledališka smer

Obvezni strokovni predmet (280 ur)

Predmetna komisija:

Marjan Bevk, Gimnazija Nova Gorica, predsednik

Natalija Arčon, Gimnazija Nova Gorica, članica

Tomaž Lapajne Dekleva, Gimnazija Nova Gorica, član

Marjan, Štrancar, Gimnazija Nova Gorica, član

Igor Sviderski, Gimnazija Nova Gorica, član

Recenzenta:

doc. dr. **Uršula Teržan**, Univerza v Ljubljani, Akademija za gledališče, radio, film in televizijo

Dušan Teropšič, Gimnazija Nova Gorica

Izdala: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. Igor Lukšič

Za zavod: mag. Gregor Mohorčič

Uredila: Lektor'ca

Jezikovni pregled: Lektor'ca

Ljubljana, 2010

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:792.028.3(0.034.2)

UČNI načrt. Umetnost giba [Elektronski vir] : gimnazija, umetniška gimnazija, dramsko-gledališka smer : obvezni strokovni predmet (280 ur) / predmetna komisija Marjan Bevk ... [et al.]. - El. knjiga. - Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2010

Način dostopa (URL): http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2010/programi/gimnazija/umet_gim/UN_Umetnost_giba.pdf

ISBN 978-961-234-890-8 (Zavod RS za šolstvo)
1. Bevk, Marjan

250770944

Sprejeto na 128. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 17. 12. 2009.

KAZALO

1 OPREDELITEV PREDMETA	4
2 SPLOŠNI CILJI IN KOMPETENCE	5
3 CILJI IN VSEBINE	6
3.1 Operativni in procesnorazvojni cilji	6
3.2 Vsebine	7
4 PRIČAKOVANI REZULTATI	9
4.1 Vsebinska znanja	9
4.2 Procesna znanja	10
5 MEDPREDMETNE POVEZAVE	11
5.1 Cilji in dejavnosti medpredmetnih povezav	11
5.2 Kompetence in dejavnosti za razvoj kompetenc	13
6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	15

1 OPREDELITEV PREDMETA

Ples je oblika človekovega izražanja z gibi. Je povezano, osveščeno gibanje v prostoru in času. Plesati pomeni spontano ali zavestno se podrediti zakonom in pogojem, ki določajo ples. Te zakone pogojujejo plesni prostor kot prostorska dimenzija, plesni ritem kot dimenzija časa in poudarkov in plesalčevo telo, ki omogoča raznovrstnost gibanja, hkrati pa določa njegovo obliko in meje.

Sodobne in moderne plesne tehnike, osnove baleta in drugih gibalnih veščin so temeljne sestavine predmeta. Učni načrt je sestavljen z namenom ponuditi široko plesno in gibalno znanje za funkcionalno uporabo pri ustvarjalnem procesu in na odru, hkrati pa tudi poda dovolj informacij za plesno-gibalno izrazoslovje, ki je del splošne izobrazbe.

Osnovno znanje plesno-gibalnega izrazoslovja bo dijakom razvilo nov, drugačen pristop k pojmovanju in razumevanju uprizoritvenih umetnosti in sodobnega plesa. Vplivalo bo na razvoj pozitivnega mišljenja mladega človeka ter na njegov odnos do okolice in družbe, ki ji pripada. Skozi plesno ustvarjanje bodo dijaki¹ izražali svoje potrebe in hotenja, ki so značilna za to mladostniško obdobje.

Učni program v štirih letih ponudi potrebno znanje za nadaljnji študij na področju odrskih umetnosti. Delo je praktične in pisne narave in poteka kontinuirano vsa štiri leta. Plesne tehnike in gibalne veščine se izmenjujejo in stopnjujejo po težavnosti. Vsebine se široko povezujejo z drugimi umetnostnimi zvrstmi in nudijo dijakom široko paleto znanj, ki jih bodo uporabili pri ustvarjanju in nadaljnjem študiju na področju odrskih umetnosti.

¹ V tem učnem načrtu izraz *dijak* velja enakovredno za *dijaka* in *dijakinjo*. Enako velja izraz *učitelj* enakovredno za *učitelje* in *učiteljice*.

2 SPLOŠNI CILJI IN KOMPETENCE

Cilji so:

- ozaveščanje in odpravljanje telesnih napetosti in omejitev,
- obvladovanje prostora in smeri v prostoru,
- izboljšanje telesne pripravljenosti (gibljivost, koordinacija, hitrost, vzdržljivost, moč, ravnotežje, motorične sposobnosti),
- vzpostavljanje pravilne postave telesa v mirovanju in gibanju,
- spoznavanje naravnost gibanja in obvladovanje telesa in izraznosti,
- razvijanje občutka za ritem in zvočno spremljavo,
- spodbujanje in bogatenje gibalnega in čutnega spomina,
- čustveno in razumsko dojemanje giba in plesne umetnosti,
- spoznavanje praktičnih osnov preventive poškodb,
- razvijanje opazovanja, samostojnega kritičnega presojanja in vrednotenja, odgovornosti do sebe in drugih,
- razvijanje sposobnost abstraktnega razmišljanja,
- spodbujanje domišljije, iznajdljivosti, psihofizičnega zavedanja,
- sprejemanje odgovornosti za zdrav način življenja z razumevanjem vplivov telesne aktivnosti, nege in zdrave prehrane,
- prepoznavanje nadarjenosti in spodbujanje ustvarjalnosti,
- spoštovanje enkratnosti vsakega dijaka,
- medsebojno sodelovanje, samopotrjevanje, zdrava tekmovalnost,
- razvijanje zdravega občutka samozavesti in zaupanja vase,
- usposabljanje za doživljanje umetniških del in za umetniško izražanje,
- oblikovanje stališč in vrednotenje odnosa do umetnosti giba kot kulturne sestavine našega vsakdanjika,
- razumevanje vsebin predmeta umetnost giba in funkcionalno uporabo pridobljenih znanj, pridobljenih pri drugih strokovnih predmetih programa.

3 CILJI IN VSEBINE

Učni načrt navaja delitev znanj na splošna in posebna znanja. Splošna znanja (SZ) so opredeljena kot znanja, potrebna za splošno izobrazbo in so namenjena vsem dijakom, zato jih mora učitelj obvezno obravnavati. Posebna znanja (PZ) opredeljujejo dodatna ali poglobljena znanja, ki jih učitelj obravnava glede na zmožnosti in interese dijakov ter glede na strokovne zahteve gimnazijskega programa. V poglavju Cilji in vsebine so:

- splošna znanja zapisana v pokončnem tisku,
- *posebna znanja pa zapisana v poševnem tisku.*

3.1 OPERATIVNI IN PROCESNORAZVOJNI CILJI

Dijak:

- razvije in osvoji plesno-gibalno izrazoslovje,
- razvije gibalno telo in zgradi fizično moč in odrsko prisotnost,
- osvoji močno gibalno bazo, ki bo trdna osnova sodobnim režiserskim in koreografskim ustvarjalnim pristopom,
- osvoji osnovno znanje različnih plesnih tehnik in gibalnih veščin, ki jih bo znal uporabiti pri bodočem delu na področju uprizoritvenih umetnosti,
- razvije občutek za naravnost gibanja, izraznost in obvladovanje telesa,
- spodbuja in bogati gibalni in čutni spomin,
- čustveno in razumsko dojema gib in odrsko dogajanje,
- obvlada zakonitosti prostora in smeri v prostoru,
- spozna načine za pravilno postavitev telesa v mirovanju in gibanju,
- razvije sposobnost opazovanja, razčlemba, samostojnega kritičnega presojanja in vrednotenja,
- ozavesti in spozna načine, kako odpravi telesne napetosti in omejitve,
- spozna plesno zgodovino,
- se seznani z delom v skupini in kot posameznik,
- krepi zdravi občutek samozavesti in zaupanja vase,
- se nauči medsebojnega sodelovanja, samopotrjevanja in zdrave tekmovalnosti,

- sprejme odgovornost za zdrav način življenja z razumevanjem vplivov telesne aktivnosti, nege in zdrave prehrane,
- razume vsebino predmeta umetnost giba in funkcionalno uporabo znanj, pridobljenih pri drugih strokovnih predmetih programa,
- oblikuje stališča in vrednoti odnos do umetnosti giba kot kulturne sestavine človeškega življenja,
- *sodeluje pri raziskovanju zgodovine plesne umetnosti in spremlja domače in tuje ustvarjalce na področju sodobno-plesne in plesno-gledališke umetnosti,*
- *samostojno pripravi plesno uro in jo praktično in teoretično predstavi.*

3.2 VSEBINE

- Cunninghamova moderna plesna tehnika.
- Grahamova moderna plesna tehnika.
- Sinteza sodobnih plesnih tehnik.
- Osnove drugih gibalnih veščin.
- Osnove klasičnega baleta.
- Zgodovinski pregled razvoja sodobne plesne umetnosti in plesnega gledališča ter klasičnega baleta.
- *Spremljanje in poročanje o slovenskih in tujih ustvarjalcih, poustvarjalcih in soustvarjalcih na področju odrskih umetnosti.*
- *Obiskovanje in poročanje o dogodkih in prireditvah na področju sodobne plesne umetnosti in gledališča doma in v tujini.*

Didaktična priporočila:

- osnovne komponente Cunninghamove tehnike so: vaje za hrbet – princip krivulje in popuščanja, vaje za noge, vaje povezav – variacije po prostoru, ritmično zahtevne vaje skokov, obratov, izrabe ravnotežij in drugih elementov, vaje na pet, šest, neobičajni ritmični obrazci,
- osnovne komponente Grahamove tehnike so: poseben način uporabe hrbtenice – krčenje/popuščanje, uporaba zemeljske težnosti kot dinamičnega principa med plesalčevim telesom in težnostjo, tekoče, organsko gibanje iz centra v predelu medenice, vaje na tleh, vaje stoje, vaje po prostoru, vaje padcev, variacije,

- sinteza sodobnih plesnih tehnik predstavlja skupek različnih sodobnih plesnih tehnik, joge in drugih gibalnih veščin, možne in priporočljive so dopolnitve in različni pristopi k poučevanju tehnike ter različne povezave plesnih estetik, obsegati morajo delo na tleh, stoje in po prostoru,
- prikaz osnovnih elementov: akrobatike, borilnih veščin, raztegovanja, joge, butoh tehnike gibanja, veščine tai-či,
- osnovni elementi baleta, ki jih dijak usvoji: vaje ob drogu, vaje na sredini, vaje po diagonali – osnovne pozicije stopal, nog, rok, torza, pogleda, organizacija in preciziranje geometrije telesa v klasični geometriji prostora; obvladovanje in povezovanje osnovnih elementov v ritmično dinamične celote.

4 PRIČAKOVANI REZULTATI

Pričakovani dosežki izhajajo iz zapisanih ciljev, vsebin in kompetenc. Za doseganje pričakovanih dosežkov dijakov je odgovoren učitelj z načrtovanjem in izvedbo pouka, dijaki pa s svojim delom in odgovornostjo, v skladu s svojimi sposobnostmi. Pričakovani dosežki so zapisani splošno, kar pomeni, da jih bodo dijaki dosegli v različnem obsegu in na različnih taksonomskih stopnjah.

4.1 VSEBINSKA ZNANJA

Dijak:

- obvlada osnovne pojme in vaje modernih in sodobnih plesnih tehnik in baleta,
- obvlada izvajalske spretnosti in koordinacijo gibanja v prostoru,
- uporabi principe in elemente pri izvajanju in prikazu lastnih plesnih kompozicij, variacij,
- razvije zdrav odnos in uporabi znanje pri ohranjanju vitalnosti in fleksibilnosti svojega telesa,
- uporabi različne ustvarjalne pristope k ustvarjanju gledališkega giba in kompozicije,
- vzpostavi kritičen odnos do plesne ustvarjalnosti in poustvarjalnosti,
- uporablja lastna in naučena spoznanja pri oblikovanju in vrednotenju plesnega repertoarja,
- uporablja računalniško in drugo digitalno opremo v ustvarjalnem procesu nastajanja plesnih kompozicij in gledaliških predstav,
- pozna razvoj plesne umetnosti v prostoru in času,
- pozna slovenske in tuje plesne ustvarjalce, poustvarjalce in soustvarjalce v različnih obdobjih, družbah.

4.2 PROCESNA ZNANJA

To so znanja, ki omogočajo uporabo specifičnih znanj.

Dijak:

- načrtuje in samostojno ali v timu pripravi manjši plesni nastop (lahko tudi v sodelovanju z drugimi delavnicami),
- razvije učinkovite ustvarjalne plesne strategije za nadaljnje učenje in izobraževanje na področju odrskih umetnosti,
- abstraktno razmišlja,
- postavlja ključna vprašanja pri ustvarjanju plesne kompozicije,
- kritično razmišlja o potrebah pri predmetu in zadostnih pogojih za delo,
- uporablja informacijsko-komunikacijsko tehnologijo, sposoben je kritičnega odnosa do informacij na spletu in drugje ,
- kritično reflektira lastno znanje (učenje učenja),
- je ustvarjalen, daje pobude, sprejema odločitve, podaja ocene tveganj (samoiniciativnost in podjetnost),
- uporablja znanje, pridobljeno pri ustvarjalnem procesu predmeta v vsakdanjem življenju.

5 MEDPREDMETNE POVEZAVE

Namen medpredmetnega ali interdisciplinarnega povezovanja je večja povezanost in prenosljivost znanja, s čimer ustvarjamo pogoje za večjo ustvarjalnost in podjetnost na vseh predmetnih področjih. Medpredmetno povezovanje pomeni iskanje povezav svojega predmeta z drugimi predmetnimi področji, sodelovanje učiteljev različnih predmetnih področij, skupno načrtovanje obravnave sorodnih vsebin, izmenjava primerov in nalog, oblikovanje projektnega tedna in podobno. Prepletenost plesa z ustvarjanjem in življenjem človeka že samo po sebi narekuje medpredmetne povezave.

5.1 CILJI IN DEJAVNOSTI MEDPREDMETNIH POVEZAV

Vključevanje medpredmetnih povezav v učni proces omogoča dijaku, da:

- oblikuje in ustvari plesne fraze kot dodatek k drugim ustvarjalnim umetniškimi predmetom,
- poglobljeno razume soodvisnosti plesnega ustvarjanja z aktualnimi družbenimi in zgodovinskimi gibanji,
- odkriva povezavo med sodobnim plesom in sorodnimi umetniškimi estetikami,
- spoznava način uporabe različnih tehničnih pripomočkov in računalniških programov za ustvarjalno delo.

OPREDELITEV MEDPREDMETNIH POVEZAV

Glasbena vzgoja

Dijak:

- dopolnjuje znanje s poslušanjem glasbe in praktičnim raziskovanjem glasbe za ples,
- razume glasbo kot dopolnilo ali nadgradnjo plesni kompoziciji,
- poveže znanje ritmičnih in dinamičnih prvin glasbe pri ustvarjalnem procesu kreacije plesne miniature,
- se seznanja z združljivostjo osnovnih pojmov glasbe s pojmi plesnega besedišča,
- uporabi zgodovinski pregled glasbe za paralelno raziskovanje zgodovinskega razvoja sodobne plesne umetnosti,
- pripravi in sodeluje pri vsebinski zasnovi in prostorski postavitvi glasbenih prireditev.

Likovna umetnost

Dijak:

- uporabi ali ustvari likovno delo, ki služi kot ideja in navdih za ustvarjanje plesne kompozicije,
- raziskuje vlogo likovnih del kot dodatek k konceptu in ideji plesne predstave v vlogi, npr. scenografske postavitve.

Umetnostna zgodovina

Dijak:

- spozna paralelni zgodovinski razvoj umetnosti in plesa,
- spozna razvoj plesa v obdobjih, ki jih umetnostna zgodovina kot predmet obravnava preko pisanja seminarских nalog poveže zgodovinska dejstva, ki so pripomogla k razvoju plesne umetnosti.

Biologija

Dijak:

- uporabi in dopolni osnovna znanja delovanja plesnega telesa in poznavanje anatomije in funkcij delov telesa, dihanje in dihalne poti,
- ozavešči pomen in uporaba čutil in njihov pomen pri plesu.

Informatika

Dijak:

- spremlja ples in plesno ustvarjanje, produkcija na svetovnem spletu,
- se nauči uporabljati programske osnove in programe za sestavljanje, spremljanje in ustvarjanje plesnih kompozicij in iskanje informacij,
- razvije način digitalnega opismenjevanja.

Film in video

Dijak:

- s pomočjo osnovnih znanj fotografije in videa ustvari plesni film ali plesno fotografijo,
- zaznava in kritično vrednoti tehničnost in kvaliteto že posnetih plesnih filmov, spotov in fotografij,

- upošteva osnovna znanja pri filmu in fotografiji, ki jih vključi v proces nastajanja plesnih ali gledaliških predstav,
- se multimedijško in avdiovizualno opismenjuje.

Umetnost govora

Dijak:

- spozna plesno kompozicijo, ta se lahko naslanja na besedno podlago, ki pomaga pri nastanku gibalne sekvence,
- uporabi znanje o artikulaciji govora in tehniki dihanja.

Zgodovina in teorija drame in gledališča

Dijak:

- spremlja in analizira vzporedni potek zgodovinskega razvoja odrskih umetnosti, katere del je tudi plesna umetnost,
- spoznava teme in procese poučevanja, ki imajo podobna izhodišča pri vzpostavljanju osnovnega znanja o zgodovini in teoriji uprizoritvenih umetnosti.

5.2 KOMPETENCE IN DEJAVNOSTI ZA RAZVOJ KOMPETENC

Kompetence

- sporazumevanje v maternem jeziku: dijak spremlja in odgovarja v slovenskem jeziku,
- sporazumevanje v tujem jeziku: dijak uporablja francoski (balet) in angleški (sodobne in moderne plesne tehnike) besednjak pri izvajanju in prikazu plesnega izrazoslovja,
- matematična komponenta: dijak uporabi logično razmišljanje in matematični način sestave gibalnih fraz,
- učenje učenja: dijak razvija odnos do dnevne vadbe, odgovornost za lastno znanje in napredovanje,
- osebne in državljanske kompetence: dijak razvija svojo osebnost in plesni potencial s spremljanjem domačih ustvarjalcev na področju plesne in gledališke umetnosti, obiskuje plesne in gledališke predstave domačih umetnikov in gledaliških hiš,
- samoiniciativnost in podjetnost: dijak razvija lasten gibalni izraz, daje pobude, oblikuje in sprejema odločitve,

- kulturna zavest: dijak ohranja kulturno zavest skozi spremljanje domače plesne in gledališke produkcije, spremlja in sodeluje pri nastanku domačih plesnih in gledaliških predstav.

6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Temeljne naloge, ki jih morajo učitelji izpolniti s pomočjo tega učnega načrta, so pripraviti dijake, da spoznajo uporabnost plesnih tehnik in drugih gibalnih veščin v plesno-gledališkem prostoru in v vsakdanjem življenju, spodbujati in razvijati pozitiven odnos dijakov do plesa in plesno-gledališkega ustvarjanja. Učenje in poučevanje umetnosti giba bo uspešno, če bo celostno, dejavno, disciplinirano in ustvarjalno. Tak pristop omogoča in spodbuja doseganje splošnih in procesno-operativnih ciljev na plesnem in razvojnem ustvarjalnem področju. Upoštevati je treba, da je čas, ki je namenjen temu predmetu, razmeroma kratek, zato mora biti vsako srečanje učitelja z dijakom skrbno in natančno načrtovano.

Pri izbiri vsakega naslednjega koraka v dijakovem repertoarju učenja je treba upoštevati tri splošna načela težavnosti: tehnično (mehanično), vsebinsko in načelo kompleksnosti plesne tehnike in zakonitosti prostora. Vsako nalogo v učnem procesu je treba realizirati na profesionalni ravni, upoštevajoč posebnosti vsakega učenca, njegovih intelektualnih potencialov, motivacije za samostojno delo, vendar z jasno načrtovanimi nalogami.

Učitelj avtonomno nadgrajuje poznavanje posameznih plesnih tehnik in gibalnih veščin, ki se v praksi lahko udejanji s skrbno načrtovanimi in izpeljanimi učnimi urami. Zaporedje in težavnostno stopnjo vsebin lahko učitelj prilagaja glede na zmožnosti in potrebe dijaka. Učni načrt ne nakazuje zaporedja tematskih sklopov, temveč so to izhodišča, ki učitelju omogočajo različne vsebinske sklope. Dijake razporedimo v dve skupini, za lažje spremljanje in osvajanje vsebine predmeta. Nadarjenim in ambicioznejšim dijakom lahko učitelj postavi višje umetniške zahteve in ustvarjalne cilje.

Pri učenju in usvajanju tematskih sklopov različnih plesnih tehnik spodbujamo analitično mišljenje, razvijamo zbranost, pozornost in vztrajanje. Urimo se v ohranjanju koncentracije in v vztrajnosti. Pri izvajanju plesnih vaj in ogledu plesnih vsebin posvečamo pozornost vrednotenju plesnega ali gledališkega dela, in sicer s kritično razpravo, primerjavami in pojmovanju umetniško vrednega. Umetniško in sporočilno vrednost, ki upošteva stopnjo mladostnikovega razvoja, njegovih ustvarjalnih in gibalnih spretnosti, spodbujamo z izvajanjem plesnih vaj ali plesnih variacij.